

TILSYNSRÅDET FOR KRIMINALOMSORGEN

TILSYNSRAPPORT

Ungdomsenhet Vest i Bjørgvin fengsel

9. mai 2025

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1. Tilsynsrådet	3
1.2. Gjennomføringen av tilsynet.....	3
2. Tilsynsrådets vurderinger	4
2.1. Innledning	4
2.1.1. Om Bjørgvin ungdomsenhet og forhold ved driften.....	4
2.1.2. Innsattpopulasjon.....	4
2.1.3. Personalet.....	4
2.2. Tilbudet til de innsatte	5
2.2.1. Kartlegging	5
2.2.2. Sysselsettings- og aktivitetstilbud	5
2.2.3. Ungdomsenhetens fasiliteter og uteområder	7
2.2.4. Samarbeid med andre instanser.....	7
2.3. Bruk av tvangsmidler og kontrolltiltak	8
2.3.1. Utelukkelse.....	8
2.3.2. Sikkerhets- og skjermingscelle	9
2.3.3. Kroppsvisitasjoner, rusprøver og romkontroll.....	10
2.3.4. Skadeverk og midlertidig plassering i voksenfengsel	11
2.4. Helse, selvskading og selvdrap.....	11
2.5. Kontakt med omverden	12
2.5.1. Innledning.....	12
2.5.2. Besøk.....	12
2.5.3. Ringetid og videobesøk	12
2.6. Tilbakeføring og overføring	13
2.6.1. Løslatelse, prøveløslatelse og fremstillinger	13
3. Tilsynsrådets anbefalinger	14
4. Tilbakemelding og oppfølging	15

1. Innledning

1.1. Tilsynsrådet

Det nye nasjonale Tilsynsrådet for kriminalomsorgen er etablert fra 1. januar 2025.¹ Tilsynsrådet er uavhengig i sitt arbeid og kan ikke instrueres om lovtolkning eller skjønnsutøvelse. Tilsynsrådet består av en fast ledelse på tre personer: Verna Rege Nilssen, Oddvar Thorbjørnsen Faltin og Tonje Lilaas Larsen. Den lokale forankringen er videreført gjennom Tilsynsrådets fylkesbaserte sammensetning med lokale medlemmer. Sivilrettsforvaltningen har oppgaven som sekretariat for Tilsynsrådet.

Tilsynsrådet skal føre tilsyn med at personer som er innsatt i kriminalomsorgens institusjoner, behandles i samsvar med gjeldende rett og at deres velferd ivaretas. Tilsynsrådet skal også føre tilsyn med at personer som gjennomfører varetekt eller straff utenfor institusjon, behandles i samsvar med gjeldende rett.

Tilsynsrådet kan ta opp saker av eget tiltak eller etter henvendelse fra innsatte, domfelte, siktede, botlagte, pårørende eller ansatte.

Tilsynsbesøket kan varsles på forhånd eller være uanmeldte. Domfelte og innsatte har rett til å kommunisere fortrolig med Tilsynsrådet og sekretariatet.²

Tilsynsrådet og sekretariatet har taushetsplikt etter forvaltningsloven. Taushetsplikten omfatter også forhold av betydning for sikkerheten i kriminalomsorgens institusjoner eller for gjennomføringen av straff utenfor fengsel.³

Det skal skrives en tilsynsrapport etter hvert tilsyn.⁴

1.2. Gjennomføringen av tilsynet

Onsdag 9. mai 2025 var Tilsynsrådet på stedlig tilsyn i Ungdomsenhet Vest i Bjørgvin fengsel (Bjørgvin ungdomsenhet) fra klokken 09.45 til 15.15.

Følgende personer deltok under det stedlige besøket:

- Verna Rege Nilssen (leder).
- Siv Krüger Claussen (lokalt medlem).
- Beate Tollefsen (lokalt medlem).

Bjørgvin ungdomsenhet ble varslet om tilsyn i brev av 10. april 2025. Det ble innhentet dokumentasjon i forkant av det stedlige besøket.

Tilsynsrådets vurderinger bygger i hovedsak på informasjon fra fengselsledelsen, egne observasjoner, samtaler med innsatte og ansatte ved ungdomsenheten og mottatt dokumentasjon fra ungdomsenheten.

Fengselsledelsen og de øvrige ansatte var godt forberedt og bisto velvillig under gjennomføringen av det stedlige besøket.

---

¹ Tilsynsrådet for kriminalomsorgen er opprettet i medhold av straffegjennomføringsloven kapittel 2 A, se Prop. 46 L (2022–2023). Tilsynsrådets ansvar og oppgaver er nærmere regulert i forskrift om tilsynsrådet for kriminalomsorgen.

² Straffegjennomføringsloven § 9 a.

³ Straffegjennomføringsloven § 9 c første ledd.

⁴ Forskrift om tilsynsrådet for kriminalomsorgen § 7.

Tilsynet ble gjennomført med særlig fokus på barn og unge fengsel. Det bemerkes at denne rapporten ikke er en fullstendig gjennomgang av hvordan innsatte ivaretas ved Bjørgvin ungdomsenhet.

2. Tilsynsrådets vurderinger

2.1. Innledning

Bjørgvin ungdomsenhet er et fengsel for gutter og jenter i alderen 15-18 år. Ungdomsenheten har fire plasser og tar imot varetektsinnsatte og domfelte fra hele landet. Ungdomsenheten har vært i drift i 15 år. Siden januar 2015 har enheten hatt tilhold i E-bygget ved Bjørgvin fengsel.

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle handlinger som berører barn.⁵ Dette gjelder i offentlige og private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter og lovgivende organer. Tilsynsrådet legger dette til grunn ved vurderingen av Bjørgvin ungdomsenhet.

2.1.1. Om Bjørgvin ungdomsenhet og forhold ved driften

2.1.2. Innsattpopulasjon

Hovedandelen av innsatte er gutter som er varetektsfengslet. Enheten opplyste at det har vært 10 jenter som har vært innsatt i løpet av 15 år. Det korteste oppholdet ved ungdomsenheten er fem dager, og det lengste er 154 dager.

Tilsynsrådet fikk opplyst at plassene ved ungdomsenheten er kostnadskrevende, og at enheten bruker mer ressurser enn tildelingen. Ungdomsenheten rapporterer samlet med Bjørgvin fengsels åpne avdeling.

2.1.3. Personalet

Bjørgvin ungdomsenhet har et tverrfaglig team, bestående av blant annet fengselsbetjenter, psykolog, en ansatt fra Bufetat, skolerådgiver og helsepersonell. Enheten fortalte at de har hatt godt utbytte av å arbeide tverrfaglig og at samarbeidet i teamet er godt. De ansatte har kontor i samme fløy slik at det er enkelt å kommunisere daglig og uformelt, samtidig som det blir holdt formelle arbeidsmøter ukentlig. De innsatte har ikke kontakbetjent, men følges opp av hele teamet.

Ansatte ved Bjørgvin ungdomsenhet bruker ikke uniform, men går i vanlige hverdagsklær. Tilsynsrådet vurderer dette som positivt. Uten uniform fremstår de ansatte som mer tilgjengelige, noe som gjør det lettere for ungdommene å bygge tillit og skape en trygg relasjon.

Alle stillingene i ungdomsenheten er besatt, men enheten erfarer at det er mer utfordrende å rekruttere kvalifisert personell sammenlignet med tidligere. Kjønnfordelingen blant de ansatte er god, og det er omtrent like mange kvinner som menn. Det er alltid flere betjenter på vakt samtidig.

Ungdomsenheten opplyste at innsattgruppen i 2024 har større utfordringer enn tidligere, noe som fører til økt arbeidsmengde administrativt, men også stor slitasje på basispersonalet. Flere ansatte har vært utsatt for fysiske angrep og har måttet bli tilsett på legevakten grunnet biting, spyting, slag og kasting av urin. Sykefraværet på ungdomsenheten har periodevis vært opp mot 20 prosent, og er ifølge enheten selv bekymringsfullt høyt. Tilsynsrådet har

---

⁵ FNs barnekonvensjon artikkel 3 punkt 1.

også mottatt opplysninger om at det er et økende problem med rivalisering og konflikter mellom innsatte.

Tilsynsrådets oppfatning ved besøket var at enheten ga uttrykk for at arbeidsmiljøet ved enheten var godt. Tilsynsrådet er likevel bekymret for beskrivelsen av arbeidsbelastningen for betjentene i tertialrapporten. Trygge ansatte bidrar til trygge ungdommer. Det er derfor særlig viktig å ha fokus på et godt arbeidsmiljø ved ungdomsenheten.

Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten:

- Sørger for at det iverksettes tiltak for å bedre arbeidssituasjonen for de ansatte.
- Vurderer om ungdommer kan holdes adskilt der det er til deres beste, for eksempel ved rivalisering eller negativ påvirkning. Samtidig understreker Tilsynsrådet viktigheten av jevnaldrende kontakt, og at enheten må være varsom med tiltak som kan føre til uheldig sosial innskrenkning.

2.2. Tilbudet til de innsatte

2.2.1. Kartlegging

Innsatte ved ungdomsenhetene i Norge har særskilte rettigheter og behov, og det stilles derfor klare krav til innholdet i tilbudet de skal få under straffegjennomføringen. Tilbudene skal være tilpasset alderen og utviklingsnivået, og fremme et trygt og støttende miljø med vekt på utdanning, helse, relasjoner og positiv utvikling. Kriminalomsorgen skal legge til rette for en straffegjennomføring som fremmer rehabilitering og hindrer tilbakefall.

Ved ankomst til enheten blir det utført en kartlegging av blant annet ungdommens helse, skolegang og lignende. Målsettingen er at alle innsatte skal få samtale med psykolog første virkedag dersom de ønsker dette. Ved mistanke om selvdraprisiko, blir helseavdelingen kontaktet. Helsepersonell er til stede hver uke, og består av to sykepleiere som er tilgjengelige mandag til fredag, og én lege som er til stede én time i uken, samt at ungdomsenheten får besøk av en fysioterapeut to dager i uken.

Ungdomsenheten vurderer at enkelte innsatte burde ha blitt plassert i et fengsel med lavere sikkerhetsnivå, men at dette ikke er mulig som følge av bygningsmassen. Ifølge enheten er det problematisk at det ikke er mulig å differensiere innsatte på dette punktet. Tilsynsrådet understreker i denne forbindelse at det er særlig viktig at barn ikke underlegges strengere tvangsregimer enn nødvendig.

2.2.2. Sysselsettings- og aktivitetstilbud

Gjennomsnittlig innlåsingstid i Bjørgvin ungdomsenhet er i underkant av 13 timer hver dag. Cellene låses opp kl. 07.45 på hverdager og låses igjen kl. 21.15. Utover dette er det to innlåsing i løpet av dagen. I helgene låses cellene opp kl. 09.15 og låses igjen kl. 20.30, i tillegg til én innlåsing i løpet av dagen. Utlåsingstiden i helgene er nylig økt med to timer. Tilsynsrådet ser positivt på denne endringen i dagsplanen.

Hver uke gjennomføres det et såkalt ungdomsmøte og et allmøte. Ifølge ungdomsenheten skal ungdomsmøtet i utgangspunktet være en arena hvor den innsatte kan være delaktig i å planlegge dagene sine og påvirke soningsforholdene. I ungdomsmøtene deltar den enkelte innsatte sammen med fengselsteamet.⁶ Den innsatte kan ta opp forhold på eget initiativ, og teamet går igjennom blant annet søknadsprosesser, innsattes ringeliste, planlegging av

⁶ Se rapportens punkt 2.2.2.

besøk, bestillingsliste til kiosken, oppdatering av ukeplanen, aktiviteter og programmer, som sinnemestring og «Play it right». Ved behov blir det gitt veiledning knyttet til adferd og personlig hygiene.

Allmøter blir holdt hver fredag under lunsjen. I allmøter deltar alle innsatte, fengselsledelsen og eventuelle samarbeidspartnere. Her kan de innsatte ta opp generelle forhold på avdelingen. De innsatte og ansatte spiser felles lunsj og middag, og ifølge ungdomsenheten er stort sett alle alltid med. Ungdommene blir også oppfordret til å være med å tilberede måltidene.

Innsatte får ikke spille videospill på rommet, men de har mulighet til å bruke multimediarommet. I arbeidstiden er det ikke anledning til å se video, film, eller spille Playstation, da dette ikke regnes som aktivitet.

Alle innsatte har tilbud om sysselsetting, og aktivitet utløser arbeidspenger. Noen innsatte går på Åsane videregående skole, mens andre får undervisning ved ungdomsenheten. Det er ansatt en pedagogisk rådgiver som blant annet har som oppgave å tilrettelegge undervisningen i enheten.

Ungdomsenheten opplyste at de ikke har egnede lokaler til å ha et verksted, noe som medfører at det stort sett kun blir undervisning i teoretiske fag. Som utgangspunkt skal de innsatte ved ungdomsenheten ikke arbeide sammen med voksne innsatte ved Bjørgvin fengsel, men det er blitt gjort unntak i samråd med det tverretatlige teamet. Ifølge ungdomsenheten etterstreber de å skreddersy et soningsforløp for den enkelte innsatte, og erfaringsmessig kan blant annet verksdrift være et positivt tiltak som forebygger uro. I den forbindelse har ungdomsenheten godkjent at to mindreårige innsatte har fått anledning til å jobbe sammen med de voksne på Kaffebrønneriet i Bjørgvin fengsel. Ifølge ungdomsenheten ble det foretatt en grundig vurdering i forkant knyttet til sammensetningen av innsatte for å sikre at de mindreårige ikke skulle bli utsatt for press eller annen negativ påvirkning fra voksne innsatte. Ungdomsenheten opplyste at de mindreårige innsatte i tillegg hadde følge av betjenter fra ungdomsenheten. Tiltaket ble ansett å være sikkerhetsmessig forsvarlig og i tråd med hensynet til barnets beste.

Tilsynsrådet er positive til at ungdomsenheten etterstreber at innsatte som anses å ha et utbytte av verksdrift, har anledning til å delta i dette. Det er betryggende at ungdomsenheten selv opplyste at det er blitt gjennomført risikokartlegginger og at betjenter fra ungdomsenheten var til stede under gjennomføringen. Likevel påpeker Tilsynsrådet at det er uheldig at mindreårige innsatte ikke har et eget tilbud om verksdrift, og at barn i utgangspunktet skal være adskilt fra voksne innsatte. Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten etterstreber å finne løsninger som muliggjør at innsatte kan delta i verksdrift ved ungdomsenheten, til tross for bygningsmessige utfordringer.

For innsatte som soner er det planlagt skolegang. Ved endt soning skal alle innsatte ha en skoleplass eller jobb å gå til. Det er imidlertid større utfordringer og mindre forutsigbarhet for ungdommene som sitter i varetekt.

Ungdomsenheten fortalte at det i perioder har vært en utfordring med at de innsatte demotiverer hverandre til å gå på skolen, og de ansatte bruker mye tid på motivasjonsarbeid.

Ungdomsenheten gir uttrykk for at retten til skole ikke er tilstrekkelig ivaretatt, og at det er uheldig at klasserommet ligger like ved celler og fellesrom. Ungdomsenheten vurderer også at det bør være et tydeligere skille mellom skole og oppholdsrom.

Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten:

- Etterstreber å finne løsninger for at innsatte kan delta i verksdrift ved ungdomsenheten.

2.2.3. Ungdomsenhetens fasiliteter og uteområder

Uteområdene i ungdomsenheten skal bidra til en normalisert hverdag, og bruken skal tilpasses ungdommenes behov og dagsform. Arealet skal brukes aktivt i miljøterapeutisk arbeid, og gi ungdommene mulighet for fysisk aktivitet og frisk luft.

Ungdomsenheten fortalte at de legger vekt på at enheten skal fremstå tiltalende, lys og godt vedlikeholdt. Dette gjelder både bygninger og uteområder. Enheten har flere fellesrom, blant annet musikk- og treningsrom. Ungdomsenheten mangler et innendørs aktivitetshus. Tilsynsrådet vurderer at et slikt bygg ville gjort det enklere å gjennomføre felles fysisk aktivitet om vinteren og i perioder hvor det er dårlig vær. Dette kan bidra til at flere ungdommer som nå er passive, kommer ut i daglig aktivitet.

Tilsynsrådet har et positivt inntrykk av de innsattes uteområder. Det er to ulike uteområder som gir muligheter for aktivitet og bevegelse. I luftegården er det et drivhus og en overbygget grillplass som gir gode muligheter for luft ved dårlig vær. Uteområdene er inngjerdet uten piggråd og utformet for å ivareta både sikkerhet og trivsel.

Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten:

- Arbeider for et mer variert sysselsettings- og aktivitetstilbud tilpasset ungdommer, herunder muligheten for undervisning i praktiske fag.
- Etablerer et innendørs aktivitetshus som muliggjør fysisk aktivitet, uansett sesong og vær.

2.2.4. Samarbeid med andre instanser

Mange av de innsatte er under barnevernstjenestens omsorg. Bjørgvin ungdomsenhet har kontakt med barnevernstjenesten i ungdommens hjemkommune, som blant annet skal følge opp den innsatte gjennom besøk i enheten. Barn og unge med behov for langvarige og koordinerte tjenester har rett til å få utarbeidet en individuell plan. Ifølge ungdomsenheten er det store mangler på slike individuelle planer for ungdommen fra barnevernstjenesten.

Videre fortalte ungdomsenheten at det er stor forskjell på hvordan samarbeidet fungerer med barnevernstjenesten i de ulike kommunene. Blant annet har barnevernet i Oslo en egen organisering som skiller seg fra resten av landet, noe som har ført til utfordringer.

Ungdomsenheten erfarer at barnevernet i større grad var involvert før pandemien, og at det er en økende tendens til å benytte seg av digitale møter og lignende som ikke krever fysisk tilstedeværelse.

Tilsynsrådet oppfatter at det er behov for et bedret samarbeid på tvers av de ulike instansene rundt ungdommene. Tilsynsrådet anbefaler at enheten oppfordrer barnevernstjenesten til å komme på stedlig besøk. Fysiske møter legger bedre til rette for å bygge tillit, lese kroppsspråk og skape en trygg relasjon, noe som er særlig viktig i arbeid med barn og unge.

Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten:

- Fremmer dialog og iverksetter tiltak for å bedre samarbeidet med barnevernstjenesten i de ulike kommunene.

2.3. Bruk av tvangsmidler og kontrolltiltak

2.3.1. Utelukkelse

Ungdomsenheten opplever at det er utfordrende å ha flere ungdommer samlet som er fra ulike og konkurrerende kriminelle miljøer. Ungdomsenheten skal tilby en omsorgsbasis preget av normalitet, noe som kan være vanskelig når betjentene må bruke særlige inngripende tvangsmidler.

Utelukkelse fra fellesskapet betyr at ungdommen midlertidig ikke får delta i det vanlige fellesskapet med andre innsatte. Det vil si at innsatte holdes isolert, helt eller delvis. For mindreårige skal hel utelukkelse ikke vare lenger enn syv dager.⁷

Ifølge ungdomsenheten brukes utelukkelse ved utagering eller skadeverk. Enheten opplever at det er utfordrende å tilstrebe normalitet i miljøet, og samtidig sikre trygghet for alle. Det kan ifølge enheten være vanskelig å avgjøre hvor grensen går for hva medinnsatte og ansatte skal observere og tåle av trusler, før det blir iverksatt tiltak.

Ungdomsenheten opplyste at de bruker mye energi på å forsøke å forebygge at uheldige situasjoner oppstår. Det føres ikke statistikk eller journal på forebyggingsarbeidet. Innsatte får en advarsel som et første trinn før utelukkelse fra fellesskapet blir brukt. Tilsynsrådet anser det som positivt at ungdommen først får en advarsel og dermed har muligheten til å tilpasse adferden før strengere tiltak iverksettes. Samtidig vurderer Tilsynsrådet at dette er informasjon som bør journalføres, for å ivareta ungdommens behov for oppfølging og av hensyn til notoritet.

Ved utelukkelse fra fellesskapet fattes det ifølge ungdomsenheten alltid vedtak. De siste 12 månedene er det fattet 24 vedtak som omhandler hel eller delvis utelukkelse fra fellesskapet. I 2024 var det en økning i antall utelukkelse sammenlignet med tidligere år. Økningen skyldes ifølge ungdomsenheten at det er flere innsatte med lav terskel for å utøve vold og trusler mot ansatte og medinnsatte, samt kapasitetsutfordringer. Tilsynsrådet er bekymret for at antall utelukkelse øker, og særlig for at enheten begrunner deler av økningen med kapasitetsutfordringer. Tilsynsrådet understreker at terskelen for å utelukke ungdom fra fellesskap med andre er høy, og at kapasitetsutfordringer må søkes løst gjennom andre tiltak enn utelukkelse.

Ungdomsenheten opplyste at det var én ungdom i 2024 som valgte å isolere seg selv. Tilsynsrådet vurderer at dette er bekymringsfullt, og at enheten må jobbe særskilt for å aktivisere ungdom som av ulike årsaker gir uttrykk for at de ønsker å isoleres fra fellesskapet.

Det er ukjent for Tilsynsrådet om, og eventuelt hvor mange, av ungdommene som har klaget på vedtak om utelukkelse. Ungdomsenheten opplyste at innsatte får informasjon om at de har krav på fri rettshjelp ved innsettelse på sikkerhetscelle eller vedtak om utelukkelse, slik at de kan vurdere og eventuelt klage på vedtaket. Videre ble det opplyst at flere innsatte har en advokat de kan kontakte, men at ungdomsenheten har etterspurt regionen om en liste over advokater som kan kontaktes for innsatte som ikke allerede har en advokat. Tilsynsrådet

---

⁷ Straffegjennomføringsloven § 37 femte ledd siste punktum. (Siste punktum er ikke trådt i kraft på publiseringstidspunktet).

presiserer viktigheten av tilgang til uavhengig rettshjelp, og anbefaler at en eventuell liste utarbeides av Advokatforeningen, ikke kriminalomsorgen.

Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten:

- Arbeider for å redusere antall utelukkelse fra fellesskapet.
- Kontakter Advokatforeningen for utarbeidelse av telefonliste for rettshjelp.

2.3.2. Sikkerhets- og skjermingscelle

Ungdomsenheten har én sikkerhetscelle og en skjermingscelle (forsterket celle). Sikkerhetscellen brukes i de tilfellene hvor skjermingscellen ikke i tilstrekkelig grad anses å avhjelpe situasjonen.

Sikkerhetscellen har et stort vindu mot grøntarealer og klokke på veggen. Det er trepanel i taket, og skråstilte vegger som gir mulighet for delvis skjerming under dusjing.

Skjermingscellen har marmorfliser, bambusvegg, og panel i taket for å gi et mykere inntrykk. Klokke og TV er synlig for den innsatte. Det er godt med lysinnslipp i rommet, men også utvendig rullgardin for skjerming.

I 2024 ble sikkerhetscellen brukt åtte ganger. Ungdomsenheten opplyste at gjennomsnittlig opphold i sikkerhetscelle er omtrent to timer. I 2024 ble sikkerhetscellen brukt oftere enn året før, noe som ifølge ungdomsenheten er relatert til at avdelingen i lange perioder har hatt fullt belegg. Ungdomsenheten opplyste at lege alltid blir kontaktet ved bruk av sikkerhetscelle, og at det blir ført tilsyn med ungdommen minst én gang i timen under oppholdet.

Tilsynsrådet er bekymret for bruken av sikkerhetscelle, og at tallene viser at bruken øker. Det vises til Sivilombudets rapport, hvor forebyggingsenheten 5.-7. mai 2025 undersøkte bruken av sikkerhetscelle i ungdomsenheten. Oppsummeringsvis avdekket undersøkelsen flere kritikkverdige forhold, blant annet manglende oppfølging og fortløpende vurderinger under opphold i sikkerhetscelle, manglende protokollføring, svak forebygging av bruken av sikkerhetscelle, utilstrekkelig opplæring av ansatte, og at tolk sjelden ble brukt selv når det var språkbarrierer.⁸ Tilsynsrådet understreker at sikkerhetscelle kun skal brukes der det er tvingende nødvendig.

Ved registrering av utelukkelse fra fellesskapet, skiller ikke ungdomsenheten på om innsatte oppholder seg på skjermingscellen eller i egen celle. Ungdomsenheten har derfor ikke en presis oversikt over antall ganger skjermingscellen ble brukt i 2024. Ifølge ungdomsenheten er praksis at dersom innsatte er utelukket etter eget ønske, eller på grunn av bygnings- og bemanningsmessige forhold, gjennomføres dette i den innsattes ordinære celle. Ved øvrige utelukkelse som hovedsakelig skyldes utagerende adferd, vurderer ikke ungdomsenheten at den ordinære cellen i tilstrekkelig grad ivaretar sikkerheten, og den innsatte blir da plassert på skjermingscellen. På grunnlag av dette opplyste ungdomsenheten at det i løpet av 2024 kan ha vært inntil 75 tilfeller av utelukkelse fra fellesskapet hvor innsatte hadde opphold på skjermingscellen.

Tilsynsrådet anser at utelukkelse på skjermingscellen utgjør et større inngrep i innsattes velferd og normalitet enn utelukkelse på egen celle, blant annet som følge av overflytting og fravær av personlige eiendeler. Som følge av dette vurderer Tilsynsrådet at ungdomsenheten bør føre oversikt over antall ganger og varigheten av opphold på

⁸ Sivilombudet, *Besøksrapport Ungdomsenhet Vest 2025*, (publisert 22. oktober 2025).

skjermingsrommet. Det vises igjen til Sivilombudets besøksrapport fra mai 2025, hvor det blant annet fremgår at utelukkelse på skjermingscelle anses som særlig belastende, men at dette ikke er blitt problematisert eller hensyntatt i forholdsmessighetsvurderingen av verken ungdomsenheten eller regionen.⁹

Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten:

- Aktivt jobber for å redusere bruken av sikkerhets- og skjermingscelle, og følger opp anbefalingene gitt i Sivilombudets rapport fra deres besøk i mai 2025.
- Fører oversikt over antall ganger og varigheten av opphold på skjermingscellen.

2.3.3. Kroppsvisitasjoner, rusprøver og romkontroll

Kroppsvisitasjon er en kontroll der ansatte i enheten undersøker en innsattes ytre kropp, eiendeler og klær for å forhindre innkomst av forbudte gjenstander, som for eksempel narkotika, våpen eller mobiltelefoner. En kroppsvisitasjon er ikke det samme som kroppsundersøkelse som er mer inngående, for eksempel undersøkelse av kroppens hulrom og blodprøver, og som må foretas av helsepersonell.

Ungdomsenheten opplyste at visitasjoner kun gjennomføres etter begrunnet mistanke og dersom det anses som tvingende nødvendig. Det er ikke rutine for å gjennomføre kroppsvisitasjoner ved innkomst, men det skjer etter en konkret vurdering. Visitasjonen kan enten gjennomføres utenpå klærne eller foretas etter tottrinnsmodellen, der den innsatte kler av seg i flere omganger og aldri er helt naken. Ifølge ungdomsenheten er det sjeldent at innsatte blir kroppsvisitert dersom de er innkalt til soning. Dette er ifølge ungdomsenheten mer aktuelt i tilfellene hvor innsatte nylig er pågrepet og skal varetektsfengsles. Vurderingen og begrunnelsen for visitasjon skal registreres i innsattes journal i Kompis. Ungdomsenheten opplyste at de ikke har kroppsskanner tilgjengelig. Tilsynsrådet anbefaler at enheten anskaffer kroppsskanner slik at nødvendige visitasjoner kan gjennomføres på en minst mulig inngripende måte.

Ungdomsenheten fører ikke statistikk over gjennomførte kroppsvisitasjoner. Det blir imidlertid skrevet rapporter hvor samtlige visitasjoner fremgår, herunder lommeskjekk, cellevisitasjon og kroppsvisitasjon. Ungdomsenheten opplyste at en oversikt over antall kroppsvisitasjoner krever utskrift av alle hendelsesjournalene for samtlige innsatte og at dette deretter må gjennomgås systematisk og manuelt, noe som er svært omfattende og tidkrevende. Tilsynsrådets vurdering er at kroppsvisitasjoner er et inngripende tiltak, noe som tilsier at ungdomsenheten bør ha oversikt over hvor ofte og når disse gjennomføres.

Romkontroll utføres daglig. Ungdomsenheten fortalte at kontrollen avdekker en del våpenlignende gjenstander, men at de har lite utfordringer med rus. Det er kun blitt tatt én spyttprøve i 2025.

Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten:

- Begrenser bruk av kroppsvisitasjon til tilfeller hvor det kun er tvingende nødvendig og forholdsmessig etter en konkret vurdering.
- Anskaffer kroppsskanner slik at nødvendige visitasjoner kan gjennomføres på en minst mulig inngripende måte.
- Fører statistikk over antall kroppsvisitasjoner.

⁹ Sivilombudet, *Besøksrapport Ungdomsenhet Vest 2025*, punkt 2.9, (publisert 22. oktober 2025).

2.3.4. Skadeverk og midlertidig plassering i voksenfengsel

Periodevis har ulike innsatte utført skadeverk, og det har også vært tilfeller av angrep på medinnsatte og personalet. Hvis det ikke er andre ledige celler i ungdomsenheten, vil skadeverk i egen celle medføre at den innsatte blir overført til voksenfengsel, og må sitte der i tiden det tar å utbedre skadene. Ungdomsenheten uttrykte selv at dette er bekymringsfullt, og at ordningen ikke er i tråd med regelverket, men de har ikke funnet andre alternative løsninger på kapasitetsproblemet. Tilsynsrådet deler ungdomsenhetens bekymring. Barn og unge har et større behov for omsorg og trenger hjelp til å forstå konsekvenser. Denne gruppen innsatte er fremdeles i fysisk og mental utvikling, og kan ta varig skade av å være i slike omgivelser. Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten finner andre løsninger enn å plassere barn i voksenfengsel. Dersom slik plassering likevel skjer, må enheten sørge for at barnet ivaretas med oppfølging, personale og andre nødvendige tiltak.

Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten:

- Finner andre alternative plasseringer, enn innsettelse i voksenfengsel, for ungdom som har begått skadeverk i egen celle.

2.4. Helse, selvskading og selvdrap

Samarbeid mellom helsetjenesten og kriminalomsorgen er viktig for å ivareta de innsatte på en god måte. Ungdomsenheten erfarer at mange innsatte har behov for oppfølging fra helsetjenesten.

Utdeling av medisiner til innsatte foregår inne på cellen. Medisiner deles i utgangspunktet ut av helsepersonell, men oppgaven overtas av fengselsbetjenter dersom helsepersonell ikke er til stede. Ansatte som håndterer medisinutdeling, har tatt et medisinkurs. Hvis vakthavende ikke har tatt kurset, kan ungdomsenheten eventuelt få hjelp fra ansatte ved Bjørgvin fengsel.

Alle innsatte skal kartlegges med tanke på risiko for selvskading og selvdrap ved ankomst til ungdomsenheten. Kartleggingen skjer ved at de ansatte fyller ut et skjema sammen med den innsatte. Dersom kartleggingen viser at det foreligger skaderisiko, skal det utarbeides en tiltaksplan. Det er først ved utarbeidelsen av tiltaksplanen at psykologen ved ungdomsenheten kobles på, men de innsatte blir ifølge ungdomsenheten alltid tilbudt en innkomstsamtale med psykologen kort tid etter innkomst. Psykologen kan ved behov foreta en selvstendig vurdering av risiko for selvdrap, og gir deretter ansatte beskjed om hvor ofte den innsatte eventuelt skal ha tilsyn. Ungdomsenheten opplyste at de ikke har hatt tilfeller av selvdrap, men det har vært noe selvskading. Ungdomsenheten melder om at dette særlig aktualiserer seg når de har innsatte jenter.

Ungdomsenheten utarbeider ikke tiltaksplaner ved risiko for selvskading og selvdrap. Ungdomsenheten opplyste at i tillegg til psykologbistand, skreddersys det et soningsforløp for innsatte, og det utarbeides et «regimekort». Et regimekort er et styringsverktøy som beskriver hvilket daglig tilbud og hvilke begrensninger den innsatte har under soning. Tilsynsrådet bemerker at det er avgjørende at forhøyet risiko for selvdrap hos innsatte følges tett opp, og at regimekortet må oppdateres i tråd med kartlegginger og avdekket risiko dersom kortet skal erstatte tiltaksplaner.

Ungdomsenheten opplyste at taushetsplikten i noen tilfeller kan hindre eller vanskeliggjøre samarbeidet mellom helsetjenesten og enheten, men at de innsatte som regel samtykker til å

dele helseopplysninger med ungdomsenheten. Tilsynsrådet bemerker at ungdomsenheten bør sikre gode rutiner for å forespørre innsatte med forhøyet risiko om slikt samtykke.

Hvis det oppstår en uønsket hendelse anvender ungdomsenheten samme beredskapsplan som gjelder for resten av Bjørgvin fengsel. Ungdomsenheten erfarer at det kan være utfordrende at innsatte med psykisk sykdom ikke får tilbud om opphold i spesialisthelsetjenesten. Dersom innsatte blir innlagt, blir de gjerne raskt returnert til enheten. Ved akutte situasjoner blir legevakten oppsøkt, men også her blir innsatte raskt returnert. Ungdomsenheten beskrev dette som utfordrende da de har begrenset medisinsk kompetanse.

Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten:

- Sikrer at innsatte med forhøyet risiko for selvdrap følges opp etter en tydelig plan.
- Sikrer gode rutiner for å forespørre innsatte med forhøyet selvdraprisiko om samtykke til å utveksle informasjon mellom helsetjenesten og kriminalomsorgen.

2.5. Kontakt med omverden

2.5.1. Innledning

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) artikkel 8 og Grunnloven § 102 pålegger staten en plikt til å sikre innsattes rett til familieliv. Barn og unge i fengsel er i en kritisk fase med et særskilt behov for å kunne kommunisere med sine nærmeste.

2.5.2. Besøk

Ungdomsenheten har to besøksrom, et behandlingsrom for besøk av fysioterapeut og en besøksleilighet. Det er ikke overvåkning av disse rommene eller leiligheten.

Besøksleiligheten er lys og av god standard. Soverommet er gjort om til et oppholdsrom, og leiligheten har et fint bibliotek med tilgang til bøker og filmer. Ungdomsenheten opplyste at besøksleiligheten brukes lite, og at dette ofte har sammenheng med at ungdommen har vanskelige relasjoner til sine nærmeste pårørende, slik at samvær over tid kan være for krevende.

Ungdomsenheten fortalte at det er mange tilfeller hvor det ikke er kontakt mellom den innsatte og pårørende. Frivillige organisasjoner har gitt tilbud om å besøke ungdommene, men enheten oppfatter at dette har vært av liten interesse. Videre har ungdomsenheten tilbud om besøk og samtaler med imam og prest annenhver uke. Enheten opplyste at dette har hatt en positiv effekt. De religiøse lederne fungerer som støtte for de innsatte, og som brobygger mellom ledelsen og ungdommen.

Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten jobber for å styrke de innsattes kontakt med omverdenen. I tilfeller hvor det er lite fysisk besøk, bør dette kompenseres med økt ringetid og videobesøk.

2.5.3. Ringetid og videobesøk

De innsatte har daglig 20 minutter ringetid. Ungdomsenheten opplyste at tiden er samkjørt med Eidsvoll ungdomsenhet, slik at det ikke skal være ulik praksis på de forskjellige enhetene.

I utgangspunktet har de innsatte tilbud om videosamtaler inntil én time daglig, med mulighet for utvidelse etter behov. Det blir skrevet vedtak dersom enheten overvåker videosamtalen, eller ved behov for avlytting av telefonsamtalen.

Tilsynsrådet vurderer at 20 minutter ringetid per dag utgjør en begrenset mulighet for ungdommer til å opprettholde kontakt med omverden, og anbefaler ungdomsenheten å vurdere å utvide ringetiden på generelt grunnlag. Det vises til Sivilombudets rapport fra 2025, som blant annet konkluderer med at det er et behov for at innsattes mulighet for kontakt med venner og familie styrkes.¹⁰

Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten:

- Jobber for å styrke de innsattes kontakt med pårørende og andre utenfor enheten, herunder utvider den generelle ringetiden på 20 minutter per dag.

2.6. Tilbakeføring og overføring

2.6.1. Løslatelse, prøveløslatelse og fremstillinger

Etter endt opphold ved Bjørgvin ungdomsenhet blir den innsatte enten løslatt fra varetekt, løslatt etter fullført dom, overført til videre soning i voksenfengsel etter fylte 18 år, eller overført til annen soningsform.

Ungdomsenheten vurderer at kriminalomsorgens kartleggingsverktøy (BRIK) ikke er tilpasset innsatte under 18 år, og benytter seg derfor av et eget skjema i forbindelse med tilbakeføringsarbeidet. Ved tilbakeføring er barnevernstjenesten også påkoblet, men som nevnt i rapportens punkt 2.3.5., vurderer Tilsynsrådet at det er behov for et tettere samarbeid.

Ungdomsenheten søker alltid om skoleplass til de innsatte som skal løslates dersom dette er ønskelig, men enheten fortalte at det kan oppstå problemer med at det ikke er tilstrekkelig kapasitet ved skolene, og at ressurser tilknyttet tilretteleggingsbehov ikke alltid er på plass.

En praktisk utfordring er at ungdommene ikke alltid har elektronisk BankID. BankID er et viktig verktøy for unge innsatte av flere årsaker, herunder tilgang til offentlige tjenester og økonomisk selvstendighet. Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten bistår ungdom som mangler BankID med å skaffe dette.

Ungdomsenheten opplyste at de samarbeider godt med friomsorgen og at de har god erfaring med overføring til elektronisk kontroll (fotlenke) og overgangsbolig der dette har vært forsøkt. Tilsynsrådet vurderer at det er positivt at samarbeidet mellom ungdomsenheten og friomsorgen beskrives som godt, og anbefaler en koordinert innsats hvor alle soningsalternativer utnyttes på en hensiktsmessig måte. Det er viktig at unge innsatte ikke soner på høyere sikkerhetsnivå enn nødvendig, da dette kan ha negative konsekvenser for utvikling, rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet.

Ifølge ungdomsenheten blir fremstillinger hyppig brukt for å forberede løslatelse. Ungdommene kan tas med på ulike aktiviteter, turer, trening, butikk og lignende. Dette bidrar til normalisering og relasjonsbygging. Tilsynsrådet har ikke informasjon om hvor ofte slike aktiviteter gjennomføres, men vurderer at dette bør brukes så mye som mulig der det anses hensiktsmessig.

Ungdomsenheten har en såkalt «botreningsleilighet» som består av oppholdsrom, kjøkken, bad og et datarom. Ungdomsenheten opplyste at botreningsleiligheten er lite brukt.

¹⁰ Sivilombudet, *Innsattes mulighet for kontakt med familie og venner*, s. 17 og 18, (2025).

Tilsynsrådet vurderer at tilbudet kan bidra til å forberede ungdommen på livet etter soning og at tilbudet bør benyttes.

Ungdomsenheten erfarer at det er store forskjeller for unge innsatte avhengig av om de løslates fra varetekt eller dom. Løslatelse fra varetekt er ofte akutt og mindre planlagt enn en løslatelse etter dom. Barnevernstjenesten og annet nettverk har dermed ikke fått tid og anledning til å forberede seg før løslatelsen, og ungdomsenheten ser en tendens til at disse ungdommene kommer raskere tilbake på grunn av nye straffbare handlinger. Ved løslatelse etter endt soning, opplyste ungdomsenheten at innsatte har bedre anledning til å planlegge fremtiden etter løslatelsen, samt at barnevernet kan bli involvert i større grad. Tilsynsrådet har forståelse for at løslatelse fra varetekt er vanskeligere å planlegge enn løslatelse fra dom. Tilsynsrådet anbefaler likevel at ungdomsenheten igangsetter kartlegging av innsattes behov straks etter innsettelse, slik at også uplanlagte løslatelser kan gjennomføres på best mulig måte.

Ungdom som fyller 18 år i løpet av soningen overføres til voksenfengsel. Tilsynsrådet understreker at innsatte er i en særlig sårbar fase ved denne type overføringer, og at overføringen må planlegges nøye slik at den innsatte ivaretas både ved flytting fra ungdomsenheten, og ved innkomst til voksenfengselet.

Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten:

- Legger til rette for at de innsatte får opprettet BankID.
- Utnytter alternative soningsmuligheter slik at ungdommer ikke soner på høyere sikkerhetsnivå enn nødvendig.
- Sørger for at den innsatte ivaretas både ved overføring fra ungdomsenheten, og ved innkomst til voksenfengsel.

3. Tilsynsrådets anbefalinger

Tilsynsrådet mener at Bjørgvin ungdomsenhet må sørge for at innsatte barns rettigheter og velferd ivaretas, uavhengig av overordnede rammebetingelser. Våre anbefalinger og punkter vi ønsker tilbakemelding på gjentas her.

Oppsummering av anbefalinger:

Tilsynsrådet anbefaler at ungdomsenheten:

- Sørger for at det iverksettes tiltak for å bedre arbeidssituasjonen for de ansatte.
- Vurderer om ungdommer kan holdes adskilt der det er til deres beste, for eksempel ved rivalisering eller negativ påvirkning. Samtidig understreker Tilsynsrådet viktigheten av jevnaldrende kontakt, og at enheten må være varsom med tiltak som kan føre til uheldig sosial innskrenkning.
- Etterstreber å finne løsninger som muliggjør at innsatte kan delta i verksdrift ved ungdomsenheten.
- Arbeider for et mer variert sysselsettings- og aktivitetstilbud tilpasset ungdommer, herunder muligheten for undervisning i praktiske fag.
- Etablerer et innendørs aktivitetshus som muliggjør fysisk aktivitet, uansett sesong og vær.
- Fremmer dialog og iverksetter tiltak for å bedre samarbeidet med barnevernstjenesten i de ulike kommunene.

- Arbeider for å redusere antall utelukkelse fra fellesskapet.
- Følger opp samarbeidet med regionen om en kontaktliste over advokater for de innsatte.
- Aktivt jobber for å redusere bruken av sikkerhets- og skjermingscelle, og følger opp anbefalingene gitt i Sivilombudets rapport fra deres besøk i mai 2025.
- Fører oversikt over antall ganger og varigheten av opphold på skjermingscellen.
- Begrenser bruk av kroppsvisitasjon til tilfeller der det er tvingende nødvendig og forholdsmessig etter en konkret vurdering.
- Anskaffer kroppsskanner slik at nødvendige visitasjoner kan gjennomføres på en minst mulig inngripende måte.
- Fører statistikk over antall kroppsvisitasjoner.
- Finner andre alternative plasseringer, enn innsettelse i voksenfengsel for ungdom som har begått skadeverk i egen celle.
- Sikrer at innsatte med forhøyet risiko for selvdrap følges opp etter en tydelig plan.
- Sikrer gode rutiner for å forespørre innsatte med forhøyet selvdraprisiko om samtykke til å utveksle informasjon mellom helsetjenesten og kriminalomsorgen.
- Jobber for å styrke de innsattes kontakt med pårørende og andre utenfor enheten, herunder utvider den generelle ringetiden på 20 minutter per dag.
- Legger til rette for at de innsatte får opprettet BankID.
- Utnytter alternative soningsmuligheter slik at ungdommer ikke soner på høyere sikkerhetsnivå enn nødvendig.
- Sørger for at den innsatte ivaretas både ved overføring fra ungdomsenheten, og ved inntak til voksenfengsel.

4. Tilbakemelding og oppfølging

Ungdomsenheten har fått mulighet til å kommentere faktaopplysningene i rapporten innen 17 november 2025. Ungdomsenheten er oversendt rapporten 2. desember 2025, og er bedt om å redegjøre for sin oppfølging av rapportens anbefalinger innen 23. desember 2025. Svarbrevet vil publiseres sammen med tilsynsrapporten.